

Opgave 1 Fluittaal

tekst 1

Het geluid van de taal zonder woorden ebt langzaam weg in Turkije

Enkele tientallen mensen zijn het, meer niet. Vooral theeboeren uit Kuşköy, een dorpje hoog in de bergen aan de Turkse Zwarte
5 Zeekust. Zij spreken een van de kleinste en meest zeldzame taaltjes ter wereld. Een taal zonder woorden. De boeren fluiten volledige zinnen met een kop en een staart. Zo
10 spreken ze over een grote afstand met elkaar. Of liever: spraken. Want de klank van fluittonen is nog wel te horen in de dalen van Kuşköy, maar het geluid ebt langzaam weg. Over
15 een of twee generaties kan het zomaar voorbij zijn. (...) In het verleden gebruikten mensen de taal vooral om elkaar naar het veld te roepen. “Om te komen helpen op het
20 land, om thee te plukken”, zegt Mehmet. “Maar ook voor dagelijkse

dingen; er is een begrafenis, ga je mee naar de markt.” Hijzelf en zijn vriend Seref doen dat nog steeds, maar noodzakelijk is het niet meer. “Dit was natuurlijk allemaal in de tijd voor de mobiele telefoons.”

Toch hebben de mannen samen met een groepje liefhebbers plannen
30 gemaakt om de taal te behouden. Met een belangrijk eerste succes: de erkenning van de fluittaal op de Werelderfgoedlijst, afgelopen december. Daarmee komt er mogelijk
35 geld voor projecten die de taal nieuw leven in kunnen blazen. “Dit is in feite een erfenis van de mensheid”, zegt gouverneur¹⁾ Turan Ermiş van de regio Görele, waar Kuşköy onder
40 valt. “Uniek in de wereld, het moet behouden blijven”, vindt hij. (...)

bron: NOS, 2018

noot 1 gouverneur = bestuurder/regeringsleider van een deel van de staat (hier: een Turkse regio)

tekst 2

De Griekse fluittaal sterft uit

Verborgen in de zuidwestelijke hoek van het Griekse eiland Evia, hoog boven een doolhof van kronkelende ravijnen (...) ligt het piepkleine dorpje
5 Antia, vastgeplakt tegen de hellingen van Mount Ochi.. (...) Al duizenden jaren gebruiken de bewoners van Antia een bijzondere fluittaal die lijkt op het geluid dat vogels maken om
10 met elkaar te communiceren over de diepe valleien. De taal staat bekend als Sfyria en is een van de meest zeldzame en meest bedreigde talen ter wereld (...). In de afgelopen
15 tweeduizend jaar konden alleen de herders en boeren van dit kleine dorp in de heuvels de geheime tonen van Sfyria verklanken en verstaan. Ieder van hen droeg deze goed bewaakte
20 traditie trots over aan zijn kinderen. Maar vandaag de dag zijn er nog maar zes mensen op de wereld die deze ongesproken taal kunnen 'spreken'.

25 "Een gefloten taal loopt sowieso meer risico om uit te sterven dan een gesproken taal omdat de taal zoveel lastiger is", zegt [linguïst Dimitra] Hengen. "Tenzij er iets ingrijpends
30 gebeurt, voorzie ik dat Sfyria in de nabije toekomst zal verdwijnen, en dat is een tragedie." (...) "Toen ik jong was, moesten we Sfyria leren naast het Grieks om te kunnen
35 overleven", zegt Panagiotis Tzanavaris, een 69-jarige man met een zachte stem die de beste fluitster van Antia is. "Het is onze manier van leven, en als die verdwijnt dan
40 verdwijnt daarmee ook de culturele identiteit van dit dorp." (...) Tzanavaris doet iets wat tot nu toe ongehoord was in de goed bewaakte traditie van zijn dorp: hij leert iemand
45 uit een andere plaats om te fluiten in Sfyria. Na zeven jaar les is de jongste spreker van Antia's oude taal een nu 31-jarige koerier die 40 km verderop woont in Karystos. (...)

bron: BBC, 2017

tabel 1

Percentage correcte antwoorden bij het verstaan van klinkers in de Spaanse fluittaal door een geoefende luisteraar en twintig ongeefende luisteraars, per klinker (2017; n=64)

	percentage klinkers in de Spaanse fluittaal dat correct verstaan is				
	‘o’	‘a’	‘e’	‘i’	gemiddeld
geoefend in de Spaanse fluittaal	87,5%	75%	87,5%	100%	87,5%
ongeoefend in de Spaanse fluittaal	62,5%	35,3%	35,3%	77,8%	53%

bron: Stichting Cito, op basis van Meyer e.a., 2017

Toelichting

In het onderzoek hebben de onderzoekers vier klinkers in totaal 64 keer laten horen. Het percentage klinkers dat correct werd verstaan door een fluiter van de Spaanse fluittaal uit La Gomera, die dus geoefend is in de fluittaal, werd vergeleken met het percentage klinkers dat correct werd verstaan door twintig Spanjaarden, die niet geoefend zijn in de fluittaal. Uit de tabel is af te lezen dat de geoefende luisteraar alle keren de klinker ‘i’ correct verstaan had (100%).